

Kiril Kadijszki

A közhittel ellentétben már a Kádár-korszakban sem járt különösebb előnnyel a Magyar Írószövetség tagja lenni. A cenzúrától nem védett meg, könyveink kiadását nem segíthette, viszont a szövetség rendezvényei alkalmat adtak arra, hogy láthassuk, hallhassuk egymást, mi, magyar írók, akik között akkoriban még nem húzódott annyi frontvonal, mint manapság. És volt egy hallatlan előny: két évente-évente államköltségen utazhattunk külföldre. Persze, nem Nyugatra, oda csak a bennfentesek juthattak el, de a Szovjetunióba vagy Bulgáriába bármikor. Különösen Bulgária fogadta szívesen a magyar írókat, nem véletlen, hogy fordításirodalmunkban olyan nagy helyet foglalnak el a bolgárok (természetesen a különféle nációjú szovjet írók után – az ő átültetésüket külön kontingens szabályozta). Én magam is többször jártam ebben a 70-es, 80-as években még nem szembetűnően szegény, barátságos és vendégszerető országban – a Duna-parti Rusze, ahol nem tudták megmutatni Elias Canetti szülőházát, épp úgy ismerős számomra, mint a Rodope-hegység, az egykori Trákia, Orpheusz szülőhazája, ahol még egy, az alvilágot idéző, a Styx földalatti folyójától harsogó barlangba is elvittek. De legjobban – bizonyos zöld szemek okán is – a szelíd lankákra épült régi fővárost, Veliko Tirnovót szerettem meg, az otthonosan vidékies újat, Szófiát, ahol sok barátságot kötöttem. A legjobb barátaim közé tartozik ma is – bár 86 óta nem láttuk egymást – a velem nagyjából egykorú Kiril Kadijszki, akivel egy időben rendszeresen fordítottuk egymást, még közös kétnyelvű kötetet is terveztünk, – de hát ezt a tervet vagy inkább álmot rég elfújta már az idők nem mindig jóillatú szele.

Nem tudom, mikor írhattak a bolgár írók, mert amikor írószövetségük presszóval és étteremmel is ellátott központjába betértem, mindig zsúfolásig megtöltötték a félhomályos, tágas termeket, agyoncukrozott, híg török kávét kavargatva, és hangosan vitatkozva – ki tudja, miről. Bolgárul ugyanis nem tanultam meg, illetve csak udvarlási szinten, de olvasni – orosz és ószláv tanulmányaim alapján – egész jól tudtam. Amikor a sasorrú, hegyi rablóvezér külsejű, amúgy végtelenül jámbor Kiril Kadijszkival összehoztak valamelyik kerekasztalka mellett, nem volt gond szót érteni. Már csak azért sem, mert mint a legtöbb bolgár értelmiségi, ő is kitűnően beszélt oroszul, s hamarosan kiderült, hogy az általam kedvelt orosz költőket – Mandelstamot, Jeszenyijt, Szosznorát – nemcsak ismeri, de fordította is már. 80-ban találkoztunk először, s ekkor ő – lehet, hogy csak udvariasságból – felajánlotta, ha készítek néhány orosz

nyelvű nyersfordítást, ő átteszi bolgárra. Hasonló udvarias ajánlatot tettem én, és ebben nem is volt semmi különös, de amikor az első sorokat átültettük valahogy – ki-ki a magáét –, felszisszentünk a meglepetéstől. Nemcsak azért, mert rögtön kiderült, hogy mindketten a metaforára tettük fel az életünket, hanem azért is, mert jó néhány képünk egészen közeli rokonságban volt egymással, mintha eleve fordítás lett volna. Egyformán tragikusnak láttuk az emberi létezést is, és kiúttalannak nemzedékünk sorsát – nem véletlenül, hiszen nemzedéktársak vagyunk, és mindketten a szocialista világ egy-egy provinciájában nőttünk fel. Amikor azt olvasom Kirilnél: „Fölöttem a telihold forog / – durva köszörűkő – csikorogva...”, rögtön melléje tudom tenni a magam tőle független, de nagyjából egyidejű látomását: „Mint körfűrész forog a hold, / csillagon – görcsön – felsikolt / hasad a deszka-éj, az ében...” Lehet, hogy ma, jó néhányszor, ha utat nem is, de ösvényt váltva, szintén akadnánk hasonló megoldásokra, – nem tudom, annyira nem értek bolgárrul, hogy időnként hozzám eljutó verseit alapos szótárazás vagy segítség nélkül megbízhatóan értelmezzem, s a felgyorsult idők erre valahogy sohasem adtak lehetőséget – legalábbis az utóbbi négy-öt esztendőben. Talán majd egyszer, később, ha ismét beáll egy kis szélcsend a kelet-európai történelemben, és, persze, ha megérjük... Barátomtól és lelki testvéremtől így is be tudok mutatni néhány verset magyarul – most, hogy újraolvastam őket, megint megirigyeltem Kirilt az enyémnél gazdagabb képalkotó fantáziájáért és a néhol tán naivabb, mégis férfiasabb zengésű hangjáért.

Hét éve nem találkoztunk, de azért ne adjuk fel a reményt – kerül és terül még számunkra egy minden földi jótól, trák és hegyaljai boroktól roskadozó asztal, akár Szófiában, akár Szegeden, amelyet más barátainkkal együtt körülülve tovább szöhetjük álmainkat az Európa keleti felére vetett népek összetartozásáról, amely a közös bilincsek ellenére létezett, mégis a bilincsekkel együtt töredezett szét – de talán nem örökre.

(Szegedi Rádió, 1993)

Baka István [AZ IDŐ TÉRKÉPJELEI](#) c. kötetéből

**A kötetben az újságcikkhez válogatott versek nem szerepelnek. Azokat Baka István a Délmagyarországban megjelent, illetve a rádióban felolvasott írásaihoz válogatta, s itt pótlólag közreadjuk őket:*

[Kiril Kadijszki versei](#)

[← Előző oldal](#)

[Következő oldal →](#)